

In memoriam: Ellen van den Berg (1956-2021)

In de namiddag van 14 april 2021 is lector Ellen van den Berg op 64-jarige leeftijd overleden. Ellen van den Berg was sinds 2002 werkzaam als lector Rich Media & Teacher Learning bij de Academie Pedagogiek en Onderwijs van Saxion, en bij haar voorloper Hogeschool Edith Stein. Tot de zomer van 2019 was zij tevens academic director van de masteropleiding Leren en Innoveren.

Ellen van den Berg was een gedreven en deskundig lector, die met beide benen op de grond stond. Ze was in staat het perspectief van de praktijk en de wetenschap te verenigen en met groot respect voor de beroepsgroep vraagstukken te definiëren en samen te werken aan een oplossing. Haar onderzoek richtte zich op de interactie tussen theorie en praktijk in het beroep van leraar; een rode draad hierin vormde de rol van digitale technologie bij onderwijsinnovatie. Ellen van den Berg wist collega's en studenten te inspireren met haar heldere en persoonlijke manier om wetenschappelijke inzichten toegankelijk te maken, steeds met oog voor de complexiteit van het beroep van leraar.

Inspirerend lector

Met haar lectoraat heeft Ellen van den Berg een substantiële bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling over het leren van leraren en in het verlengde daarvan aan vernieuwing binnen de lerarenopleiding. Zij stimuleerde haar kenniskringleden om ontwerponderzoek te verbinden aan hun onderwijspraktijk en om daarbij hun 'cognitieve pijngrens' op te zoeken. De twee proefschriften die onder haar begeleiding zijn gepubliceerd vormden het fundament van het lectoraatsprogramma. Met haar werk wilde zij betekenisvol zijn voor de praktijk van het onderwijs. Door ontwerponderzoek te verbinden aan de ontwikkelvragen van Samen Opleiden droeg het lectoraat concreet en praktisch bij aan de fundering van *Samen Opleiden Twente* en het daaruit voortkomende *Kennisnetwerk Lerende Leraren*, een professionaliseringsplatform voor (aspirant)leraren, lerarenopleiders en onderzoekers.

Initiator master Leren en Innoveren

Als academic director van de masteropleiding Leren en Innoveren heeft Ellen van den Berg haar stempel gedrukt op de ontwikkeling van de onderwijskwaliteit in de regio. Zij zag al vroeg in masteropgeleide leraren een kans om structureel bij te dragen aan onderwijskwaliteit en stond aan de basis van de professionele masteropleiding. Zij was een bevlogen docent die studenten aanspoorde verdieping te zoeken en tot onderbouwde verbetering van het onderwijs te komen. Veel teacher leaders in de dop hebben genoten van haar humor en vakmanschap; legendarisch waren haar soepmetaforen en het 'janboerenfluitjesmodel'.

Loopbaan

Ellen van den Berg studeerde af als onderwijskundige (cum laude) aan de Rijksuniversiteit Groningen. Aan de Universiteit Twente promoveerde zij in 1996 op een proefschrift over de effectiviteit van nascholing. Zij doceerde als universitair hoofddocent op het gebied van onderwijskunde en ontwerpmethodologie, begeleidde dissertatieonderzoek en leidde diverse ICT-onderzoeksprojecten. Haar werk voor de universiteit combineerde zij tien jaar lang met haar lectoraat, dat een van de eerste in Nederland was, aan de Hogeschool Edith Stein en later bij Saxion. Daarna richtte zij zich volledig op haar werk als lector en academic director van de masteropleiding Leren en Innoveren. In de loop der jaren heeft zij talloze, ook internationale, projecten geleid en begeleid. Zij was hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Lerarenopleiders en lid van de Wetenschappelijke Raad van SURF, de adviesraad van SLO en de Raad van Toezicht van de stichting Attendiz.

Professionele netwerken en digitalisering

Recentelijk concentreerde het werk van Ellen van den Berg zich op de duurzame professionalisering van leraren in professionele netwerken waarvan haar laatste artikel *De connective teacher Leren in netwerken voor toekomstbestendig beroep* getuigt. Ook sloeg zij een nieuwe weg in en begon twee jaar geleden met veel energie aan een landelijke opdracht voor SURF met betrekking tot de aansluiting tussen het hoger onderwijs en digitale ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Ze voelde zich verbonden met deze thematiek op het snijvlak van digitalisering, werk en samenleving en beschouwde het zelf als een 'terugkeer' naar het begin van haar loopbaan vanwege de expliciete relatie met maatschappelijke issues. Helaas heeft ze dit vanwege haar ziekte niet meer kunnen afmaken. Ellen zei hierover zelf: "Ik heb gewoon pech". Hoewel zij alles heeft gedaan om haar ziekte te overwinnen, is deze nuchterheid ook typerend voor haar; zij zag de feiten onder ogen.

Ongebaande paden en onconventionele keuzes

Ellen van den Berg is van grote betekenis geweest voor het onderwijsveld in de regio. Ze betrad ongebaande paden door onconventionele keuzes te maken, door als een van de eerste lectoren in het hoger beroepsonderwijs te gaan werken en door een masteropleiding Leren en Innoveren te initiëren. Haar brede kijk op het onderwijs heeft menigeen aan het denken gezet. Ze was koersvast en zette ons allemaal op het spoor van verdieping. We blijven voortbouwen op haar werk en gedachtengoed. We hebben Ellen van den Berg leren kennen als een markante en eigenzinnige persoonlijkheid, wars van uiterlijk vertoon en met veel gevoel voor humor. Zij zal ons bijblijven.

Edmée Suasso, Christine Kemmeren (Kennisnetwerk Lerende Leraren)

Suzan Koning (directeur Academie Pedagogiek en Onderwijs, Saxion)